

---

a HÍD kiadói tanácsának jelentése a folyóirat kritikai felméréséről

---

A Híd Kiadói Tanácsa 1973. január 5-i, május 24-i és május 29-i ülésén bírálóan elemezte a Híd utóbbi két évfolyamát és a szerkesztőség, valamint a maga munkáját a Pártlevél és a társadalmunkban végbenemő mozgások tükrében.

Az elemzések során megállapítást nyert, hogy a JKSZ Elnökségének XXI. ülése előtti időszakban, azaz a folyóirat 1971-es évfolyamában a Híd sem volt teljesen mentes a közéletünkben kiütköző negatív eszmei áramlásoktól, s a szerkesztői éberség lazulása folytán társadalmi valóságunktól idegen nézetek is előfordultak egyik-másik írásban. Ennek eklatáns példája az 1971. októberi számban megjelent Garai-versek, továbbá néhány nemzetiségi kérdéssel foglalkozó cikk, amelyek túlnyomórészt nemzeti és nem osztályszempontból vizsgálták a tényeket. Ezenkívül társadalmi helyzetünket a több ízben közölt hétköznapi naplójegyzetek egysíkúan, rögtönzésszerűen tükrözték, leszűkített meglátással, hozzávetőleges utalással.

Ezeket a problémákat megvizsgálta és felelősségének tudatában szigorúan elbírált a Híd szerkesztő bizottsága 1971. december 20-i és a Kiadói Tanács 1972. január 4-i ülésén, s ugyanakkor azt is leszögezte, hogy a folyóirat alapvető esztétikai, ideológiai irányvonala egészében helyes volt. Egyúttal mind a szerkesztő bizottság, mind a Kiadói Tanács előtérbe helyezte a kollektív szerkesztés, irányítás, felelősség fokozásának szükségét, az öngazgatású szocializmus ideológiájának maradéktalan érvényesítését, és ebben maga is tevékeny szerepet vállalt.

A Híd szerkesztési gyakorlata az azóta eltelt egyéves időszakban, a kellő eszmei éberség lazulásából eredő korábbi mulasztásokon okulva, különös tekintettel a JKSZ XXI. elnökségi ülése után érvényesített szigorúbb és következetesebb eszmei-politikai követelményekre, összhangban volt az elfogadott kiadói politikával és egészében eredményesen alkalmazta a leszögezett szerkesztési elveket és elképzeléseket.

Az 1972-es évfolyam műfaji és tartalmi elemzése kimutatja, hogy valójában teret kapott valamennyi jelentős jugoszláviai magyar író. Néhány publikáció, elsősorban Varga Zoltán folytatásos regénye, Juhász Géza tanulmánya a jugoszláv—magyar irodalmi kapcsolatokról, Bori Imre vitairása irodalmi hagyományaink kérdéséről sajátosságában is megmutatta irodalmunk, illetve a Híd fő orientációját. A szociográfiai írások bizonyos mérvű társadalmi érdeklődést fejeztek ki. Helyet kapott a jugoszláv irodalom is, bár a válogatás olykor magán viselte a véletlenszerűség jegyeit. Ha nem is kellően, de érezhetően felfejlődött az ún. társadalmi jellegű írásműfaj. Mondhatni, hogy nagy vonalakban megvalósult az a koncepció, amelyet a Híd Kiadói Tanácsa 1971 októberében tartott ülésén elfogadott, illetve megerősített: a jugoszláviai magyarok szellemi termésének javát adni, nyílnak lenni, nem elzárkózni, mellőzni az ún. irodalomközpontúságot, nem szűkíteni le a tartalmat a szépirodalomra, kitekinteni az egyetemes magyar irodalomra, a jugoszláv irodalomra, a világirodalom felé, nagyobb szerepet adni a társadalmi jellegű írásoknak, szociológiának elsősorban. Ennek megvalósításában külön kiemelhető, aktualitását, értékét tekintve, a jól komponált Lukács-szám.

A megjelent írások a legkülönbözőbb esztétikai felfogások, stílusmegoldások széles skáláján mozogtak, sőt kimutathatók nyilvánvaló értékigadózások is, de megállapítható, hogy ideológiai szempontból nem volt kardinális melléfogás, tévelygés, illetve abban, ami helyet kapott, szigorú mérce alapján sem lehet társadalmi valóságunktól idegen, szocialista-ellenes, nacionalista, anarcholiberalista, kispolgári eszméket, irányzatokat kimutatni. A problémák inkább abban nyilvánultak meg, amit nem sikerült a koncepcióból maradéktalanul megvalósítani. Először is szembevetendő a jugoszláviai társadalmi mozgások vizsgálatának hiánya. Ez bizonyos úrt hagyott az évfolyamon, beleértve a Híd ilyen jellegű aktivizálásának kérdését, ami nyilván kapcsolatban áll az ún. szerepvállalással, ideológiai állásfoglalással, kiállással. Hiba az anyagi és szellemi életünket átformáló, társadalomalakító mozgások regisztrálásának hiánya. A Híd mindenképpen tevékenyebb feladatot vállalhatott volna a Vajdaságban is megjelent művelődési, művészeti jelenségek, mozgólódások nyilvánvaló elhajlásainak megmutatásában, feltérképezésében s persze értékelésében. Ennek illusztrálására szolgálhat, hogy úgyszólván kihalt A kritika futószalagán és a Disputa rovat. Nem futotta az erőből még a vajdasági magyar irodalom folyó termésének rendszeres elbírálására sem, nem beszélve más művészeti vonatkozású (zenei, képzőművészeti stb.) értékelésekről. Biztos, hogy a további folyóiratformálás, szellemi erőfeszítés fokmérője lesz ezeknek a sarkalatos igényeknek mielőbbi kielégítése, éppen az eszmei aktivizálás szempontjából.

Fogyatékoságként jelentkezett az akaratlan elzárkózás a vajdasági népek irodalmától. Ez az igény ugyanis nemcsak formális, hanem a már kinyilatkoztatott koncepció tartozéka, megkövetelt része is.

Ebben a vonatkozásban jelentkezik az ún. törzsgárda kialakításának kérdése, mert éppen így lehetne eleget tenni az említett követelményeknek. Annál inkább, mert kimutatható, hogy csak egy olyan szerző van, aki mind a 11 számban szerepelt. Ez nyilván nem a munkatársi tábor leszűkítésére utal, hanem inkább olyan vonatkozásban vetődik fel, hogy meg kell szilárdítani a tevékeny hozzáállás támpontját.

Ezzel kapcsolatban felvetődik az ún. nyugati magyar írók s általában

a külföldi munkatársak szerepeltetésének kérdése is. Jelenlétük a Hídban nyilvánvaló, s nagyjából megfelel az elfogadott koncepciónak, de éppen az ideológiai mércék szintjén vetődik fel a szerkesztés, megválogatás, irányítás szigorúbb szempontja. Ez nem a nyíltság, a kitarulkozás korlátozásának kérdése, hanem a saját erővel, illetve a saját eszmeiséggel való reagálás követelménye.

A Tanács megállapította, hogy csoportmonopólium a Hídnál nem volt jelen, épp ellenkezőleg, hiányzott a szilárdabb és egységesebb munkatársi gárda, amely a megkívánt kritikai szellemet érvényesíteni hivatott a folyóiratnál. Ebben a vonatkozásban konformizmus és renyheség jelentkezett a szerkesztő bizottság tagjainál, és a főszerkesztő sem volt elég erélyes, hogy összefogja és működésre serkentse az erőket, így aztán az operatív szerkesztés mellett a szerkesztési koncepció megvalósítását is egyedül igyekezett érvényesíteni, ami a felsorolt mulasztások jó részét is magyarázza. A Kiadói Tanács a maga részéről is önbírálóan mérte fel a saját tevékenységét, és feladatául tűzte ki — az öngazgatási formák, illetve a társadalmi befolyás és ellenőrzés fokozása érdekében — szervezeti megszilárdítását, az operatív szerkesztés felerősítését és mozgósítását, valamint az alkotók közvetlen öngazgatásának gyakorlati valóra váltását. Különösen szorgalmazza a következőket: az időszerű társadalmi, illetve szellemi áramlások, jelenségek, főleg a művészeti vonatkozású történések figyelemmel kísérését és értékelését, a Híd munkatársi táborának felerősítését, a vajdasági népek irodalmának, szellemi megmozdulásainak szemléltetését, a határon túli külmunkatársak szigorúbb megválogatását, a marxista szempontú kritika érvényesítését, a társadalmi rovatok állandósítását és bővítését, de legfőképpen a szerkesztő bizottság és a Kiadói Tanács sokkal tevékenyebb működését, kapcsolatát, gyakoribb megmozdulását.